

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

КОРНІЙЧУК АНГЕЛІНА АНАТОЛІЇВНА

УДК 338.32.021:[334.7:664.6](477)(043.3)

**СТРАТЕГІЧНА ДІАГНОСТИКА ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

КИЇВ - 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки та підприємництва Житомирського державного технологічного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Тарасюк Галина Миколаївна,
Житомирський державний технологічний
університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри менеджменту і туризму

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Кузнецова Інна Олексіївна,
Одеський національний економічний
університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри менеджменту організацій
та ЗЕД

доктор економічних наук, професор
Крисанов Дмитро Федосович,
Білоцерківський національний аграрний
університет
Міністерства освіти і науки України,
керівник Інституту економіки і бізнесу

Захист відбудеться «22» червня 2018 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій Міністерства освіти і науки України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, аудиторія А-311.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету харчових технологій Міністерства освіти і науки України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий «21» травня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

І. В. Євсєєва

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах ринкової конкуренції підприємствам для забезпечення довгострокової господарської діяльності необхідно ефективно використовувати виробничі ресурси. Сучасні підходи до дослідження діяльності суб'єктів господарювання спираються на оцінювання економічної ефективності використання ресурсів, визначення факторів та ступеня їх впливу на формування отриманих результатів, окреслення стратегічних перспектив та прогнозування подальшого розвитку. Водночас реалізація стратегії стійкого розвитку підприємств харчової промисловості передбачає ефективне використання виробничих ресурсів, досягнення задовільного фінансового стану й постійне забезпечення населення якісними продуктами харчування за прийнятними цінами.

Серед зарубіжних дослідників, праці яких присвячено проблемам розвитку теорії стратегічного управління, варто відзначити І. Ансоффа (Ansoff I.), А. Томпсона (Thompson A.), Дж. Стрикленда (Strickland J.), А. Чандлера (Chandler A.), Г. Мінцберга (Mintzberg H.). Питанням визначення суті виробничого потенціалу підприємства, його діагностування та розвитку значну увагу в своїх наукових надбаннях приділили А. Б. Бутнік-Сіверський, Т. В. Березянко, Л. П. Гевлич, О. О. Гетьман, Ю. А. Горбачук, І. З. Должанський, Т. О. Загорна, А. О. Заїнчковський, С. І. Іщук, Л. А. Квятковська, І. О. Кузнецова, Н. С. Краснокутська, Д. Ф. Крисанов, А. П. Міщенко, Н. М. Соломянюк, Г. М. Тарасюк, П. А. Фоміна, З. Є. Шершньова та багатьох інших.

Відповідно до спрямованості своїх наукових інтересів кожен вчений досліджує виробничий потенціал переважно в системі загального управління, діагностування стану та ефективності використання його складників без урахування їх взаємозв'язків та орієнтації на стратегічні перспективи розвитку. Проте сучасний стан виробничого потенціалу вітчизняних хлібопекарських підприємств потребує управління на стратегічних засадах. У теоретичному аспекті, стратегічне управління підприємством вимагає подальшого розвитку за напрямом трактування сутності стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства та визначення послідовності її проведення, формування стратегії подальшого розвитку виробничих можливостей суб'єкта господарювання та контролю за її реалізацією. Зазначені проблемні питання обумовили вибір теми, визначили мету, завдання та вплинули на архітектуру побудови дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні положення, наукові результати й висновки дослідження були скоординовані з тематикою науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету в межах тем: «Розвиток менеджменту суб'єктів господарювання Житомирського регіону» (№ ДР 0112U006056), де автором особисто здійснено діагностику виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств Житомирської області та «Розробка методичних і практичних рекомендацій з прогнозування обсягів реалізації продукції» (№ ДР 0114U004252), де автором особисто розроблено систему показників, які відтворюють процес стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалення теоретико-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо здійснення процесу стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств з урахуванням їх ефективного розвитку.

Відповідно до зазначеної мети в ході дослідження були поставлені та вирішені такі завдання:

- проаналізувати теоретичні засади змісту таких дефініцій, як «стратегічна діагностика підприємства», «виробничий потенціал підприємства», «стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємства»;
- опрацювати теоретичний та методичні підходи до процесу стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства;
- окреслити структуру виробничого потенціалу підприємства та зв'язок його складників із зовнішнім і внутрішнім середовищем;
- здійснити поточну діагностику виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств за існуючими методиками, обґрунтувати переваги й недоліки рівня їх відповідності цілям діяльності підприємств;
- обґрунтувати систему показників стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарського підприємства, яка відтворює структуру та перспективи його ефективного розвитку;
- запропонувати методичний підхід до формування інтегрального показника стратегічної відповідності виробничого потенціалу хлібопекарського підприємства базовій та виробничій стратегії ефективного розвитку;
- встановити індикатори стратегічного розвитку виробничого потенціалу досліджуваних хлібопекарських підприємств для виконання діагностичної, прогностичної і контролюючої функцій;
- визначити перспективи підвищення ефективності виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств з використанням індикаторів стратегічного розвитку.

Об'єктом дослідження обрано процес проведення стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств в системі їх ефективного управління.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств з урахуванням їх ефективного розвитку.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, гносеологічні підходи, логічні закони побудови висновків. Емпіричні результати дослідження базувались на застосуванні таких методів: *ретроспективного аналізу, групування та узагальнення* – для вивчення підходів до розвитку стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства; *економіко-статистичного, економічного і порівняльного аналізу* – для діагностики стану хлібопекарської промисловості й виробничого потенціалу підприємств, тенденцій, проблем та перспектив розвитку господарської діяльності хлібопекарських підприємств, співставлення даних; *кореляційно-регресійного аналізу* – для визначення параметрів статистико-математичної моделі регресії та виявлення

факторів, між якими існує взаємна кореляція; *методи відбору*, які використано для попереднього вибору ключових індикаторів стратегічного розвитку виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств; прогностичні значення факторів, що розраховувалися шляхом їх лінійної екстраполяції за *методом ковзної середньої*; *рядів динаміки*; *семантичного та структурно-логічного аналізу* – для удосконалення та уточнення понятійного апарату стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства; *індукції та дедукції, аналізу і синтезу* – для формування методичного підходу до процесу стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства.

Теоретичною та інформаційною базою дослідження слугували вітчизняні та зарубіжні наукові праці в галузі економічної теорії, економіки та управління підприємствами, загальної теорії менеджменту, теорії розвитку економічних систем, економічного аналізу, планування та діагностики (монографії, статті, автореферати дисертацій, тези наукових конференцій). При виконанні роботи над дисертацією використано нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України та її регіональних управлінь, документи регіональних органів державної виконавчої влади, періодичні видання, публічні та статистичні звіти підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних підходів та практичного інструментарію здійснення процесу стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств з урахуванням їх ефективного розвитку. Найбільш вагомими результатами дослідження полягають у наступному:

удосконалено:

- структуру виробничого потенціалу підприємства для проведення стратегічної діагностики з урахуванням сукупності основних взаємопов'язаних елементів – основних виробничих засобів, матеріальних, трудових, фінансових та маркетингових ресурсів, які відображають формування й розвиток виробничого потенціалу у відповідності до сучасних умов господарювання;

- систему показників стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства, що, на відміну від існуючих, враховує цілі ефективного розвитку складників виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств й сприяє оцінюванню стану їх достатньої відповідності бажаним тенденціям діяльності суб'єкта господарювання;

- індикативний підхід до діагностики стану виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств, що, на відміну від існуючих, враховує систему одиничних показників, які відтворюють діяльність та характеризують підприємства загалом за рахунок їх групування, методів нормалізації, експертного та інтегрального методів й дають змогу отримати комплексну оцінку стратегічної відповідності ефективного розвитку виробничого потенціалу;

- методичний підхід до процесу діагностики виробничого потенціалу хлібопекарського підприємства, який, на відміну від існуючих, передбачає формування стратегічної карти розвитку виробничого потенціалу підприємства з урахуванням базової стратегії суб'єкта господарювання, індикаторів його ефективного розвитку та динаміки змін цільового показника;

– методичний підхід на засадах кореляційно-регресійного аналізу, застосування якого дає змогу встановити стратегічні індикатори розвитку виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств Житомирської області для виявлення стратегічних розривів, формування способів їх усунення, прогнозування стану виробничого потенціалу та контролю щодо ефективного його використання;

набули подальшого розвитку:

– теоретико-методичний підхід до стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства як процесу цілеспрямованого дослідження структурних елементів виробничого потенціалу для встановлення ефективності їх використання, можливостей досягнення стратегічних цілей та формування (коригування) майбутніх орієнтирів розвитку;

– понятійний апарат концепції стратегічного управління щодо загальних дефініцій: «стратегічна діагностика» як управлінський процес, представлений системою діагностичних показників для встановлення причин неефективної діяльності підприємства у взаємозв'язку з середовищем його функціонування й розроблення відновлювальних стратегічних заходів стосовно досягнення визначених цілей; «виробничий потенціал» як систему виробничих ресурсів, формування і використання якої узгоджене з існуючими та перспективними умовами господарювання, що сприяє досягненню стратегічних цілей розвитку;

– методичні положення формування виробничої стратегії хлібопекарських підприємств, які, на відміну від існуючих, базуються на методах стохастичного аналізу, графічному та матричному методах, формуванні стратегічних карт розвитку виробничого потенціалу, що дає можливість обґрунтувати пріоритетні дії стосовно забезпечення та підвищення рівня ефективності операційної діяльності суб'єктів господарювання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що наукові положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних методик і практичних рекомендацій, які забезпечують процес управління виробничим потенціалом хлібопекарських підприємств на стратегічних засадах. Прикладне значення результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у діяльність підприємств хлібопекарської промисловості Житомирської області: ТОВ «Бердичівський хлібозавод» (довідка № 217 від 07.12.2016 р.), ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» (довідка № 157а від 07.02.2017 р.), ПАТ Овруцький хлібозавод» (довідка № 352 від 21.11.2016 р.). Результати досліджень використовуються в навчальному процесі Житомирського державного технологічного університету (Акт про впровадження результатів наукового дослідження від 17.03.2017 р.) при викладанні дисциплін «Планування і контроль на підприємстві», «Управління потенціалом підприємства».

Особистий внесок здобувача. Усі наукові положення, висновки й рекомендації отримані автором самостійно та є його особистим внеском у розвиток економічної науки. При написанні дисертаційної роботи із праць, написаних у співавторстві, були використані лише ті ідеї та розробки, які становлять особистий доробок автора.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні

положення, практичні результати дослідження доповідались і обговорювались на 17 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і знайшли своє висвітлення в публікаціях.

Публікації. Викладені в дисертаційній роботі результати наукових досліджень автора представлені у 30 наукових працях, в т. ч. у 2 колективних монографіях (особисто автору належить 1,21 д. а.), 7 наукових статтях у фахових виданнях, з яких 3 індексуються в міжнародних наукометричних базах (3,52 д. а.), 4 публікаціях в інших виданнях (1,61 д. а.), 17 тезах доповідей на конференціях (2,6 д. а.). Загальний обсяг опублікованих праць становить 8,94 д. а.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 267 сторінок комп'ютерного тексту, зокрема 199 сторінок основного тексту, який включає 31 рисунок, 48 таблиць. Дисертація містить 8 додатків на 32 сторінках. Список використаних джерел становить 226 найменувань, розміщених на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету та завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну, висвітлено практичне значення роботи, наведено дані щодо апробації отриманих результатів.

У **першому розділі «Стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємства»** узагальнено тематичні матеріали наукових та практичних джерел, на підставі чого встановлено сутність стратегічної діагностики підприємства та її роль у досягненні стратегічних орієнтирів розвитку; визначено структуру елементів та місце виробничого потенціалу в системі господарювання; розглянуто методичні підходи до діагностики виробничого потенціалу; окреслено показники стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства.

Доведено відмінності між стратегічною діагностикою та стратегічним аналізом, які полягають у тому, що стратегічна діагностика ґрунтується на дослідженні внутрішнього середовища підприємства з урахуванням особливостей його функціонування в зовнішньому середовищі (рис. 1).

На засадах гнесеологічного аналізу встановлено, що стратегічна діагностика є узагальненням діагностичних процедур, оскільки діагностика майбутнього розвитку не може здійснюватись без оцінки існуючого стану підприємства. Отже, стратегічна діагностика підприємства являє собою організаційно-управлінський процес, що дає змогу виявити причини неефективної діяльності підприємства в нерозривному зв'язку з середовищем його функціонування та розробити відновлювальні стратегічні заходи для досягнення суб'єктом господарювання визначених цілей.

З'ясовано, що в сучасній економічній науці існують різні підходи до структури виробничого потенціалу підприємства, оскільки його формування здійснюється з елементів, що є складниками інших видів господарських можливостей. Реалізація стратегічної діагностики виробничого потенціалу

підприємства дає змогу узагальнено дослідити ефективність використання виробничих ресурсів підприємства щодо можливості досягнення стратегічних орієнтирів розвитку. На основі вивчення сучасної парадигми трактування поняття «виробничий потенціал підприємства» обґрунтовано його сутність як системи виробничих ресурсів, ефективне використання яких в існуючих умовах господарювання забезпечить досягнення стратегічних цілей розвитку.

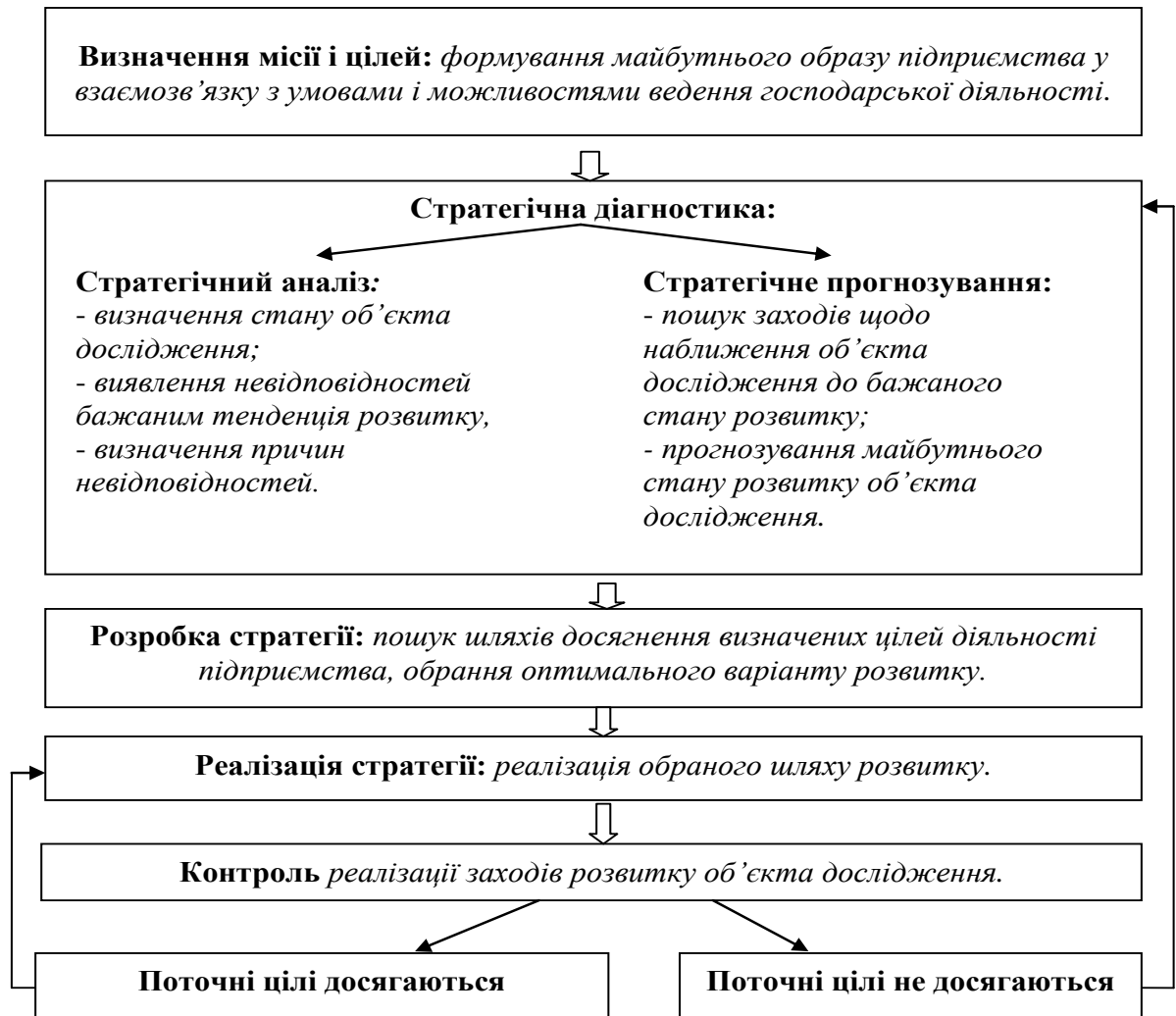

Рис. 1. Стратегічна діагностика в системі стратегічного управління підприємством

Автором запропоновано проводити діагностування виробничого потенціалу підприємства через дослідження таких його компонент, як основні виробничі засоби і матеріальні ресурси, трудові ресурси, фінансові ресурси, маркетингові ресурси, які в сукупності забезпечують формування й розвиток виробничого потенціалу відповідно до сучасних умов господарювання (рис. 2).

На підставі проведеного дослідження встановлено, що для діагностики виробничого потенціалу найдоцільніше використання комплексного підходу, до якого належить стратегічна діагностика. За авторським визначенням стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємства являє собою процес цілеспрямованого дослідження структурних елементів виробничого потенціалу для встановлення ефективності їх використання, досягнення стратегічних цілей

підприємства за існуючого рівня виробничого потенціалу, можливостей підвищення ефективності його використання та передбачення майбутнього розвитку.

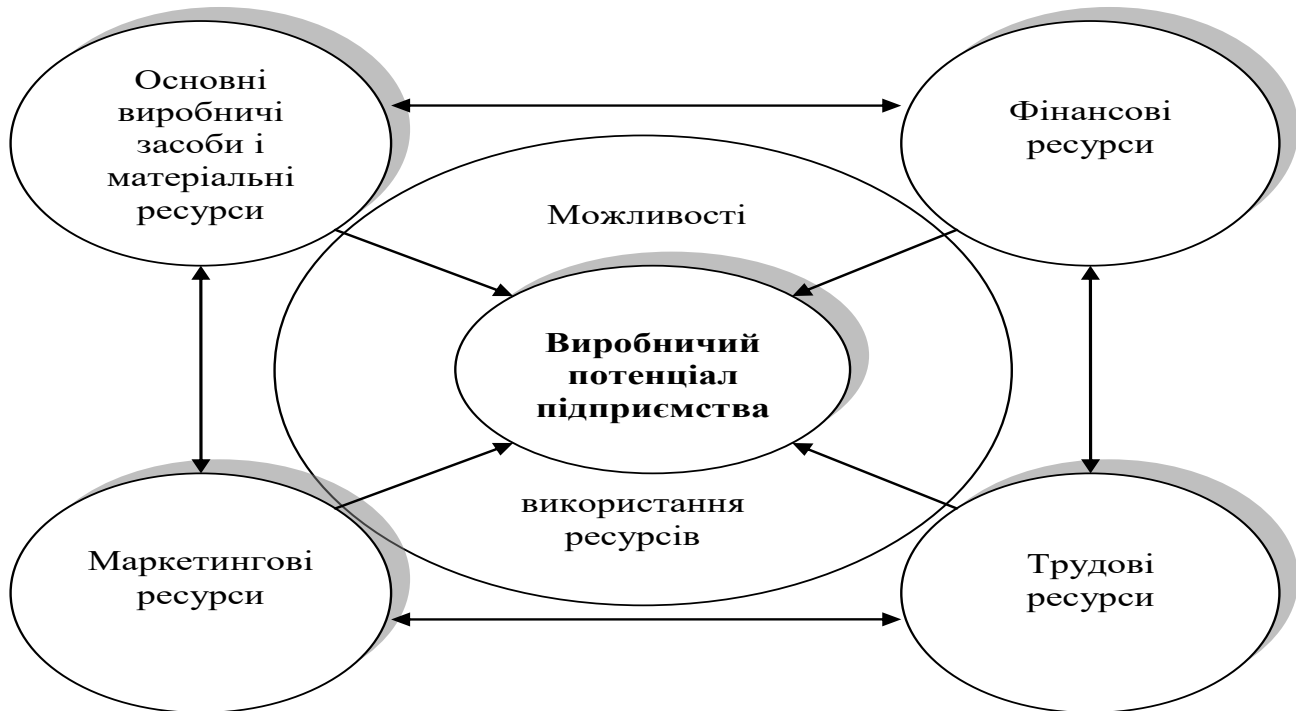

Рис. 2. Основні складові виробничого потенціалу у досягненні стратегічних цілей розвитку підприємства

Складники виробничого потенціалу підприємства у своєму взаємозв'язку і взаємозумовленості з урахуванням впливу зовнішнього середовища перебувають у системі (рис. 3).

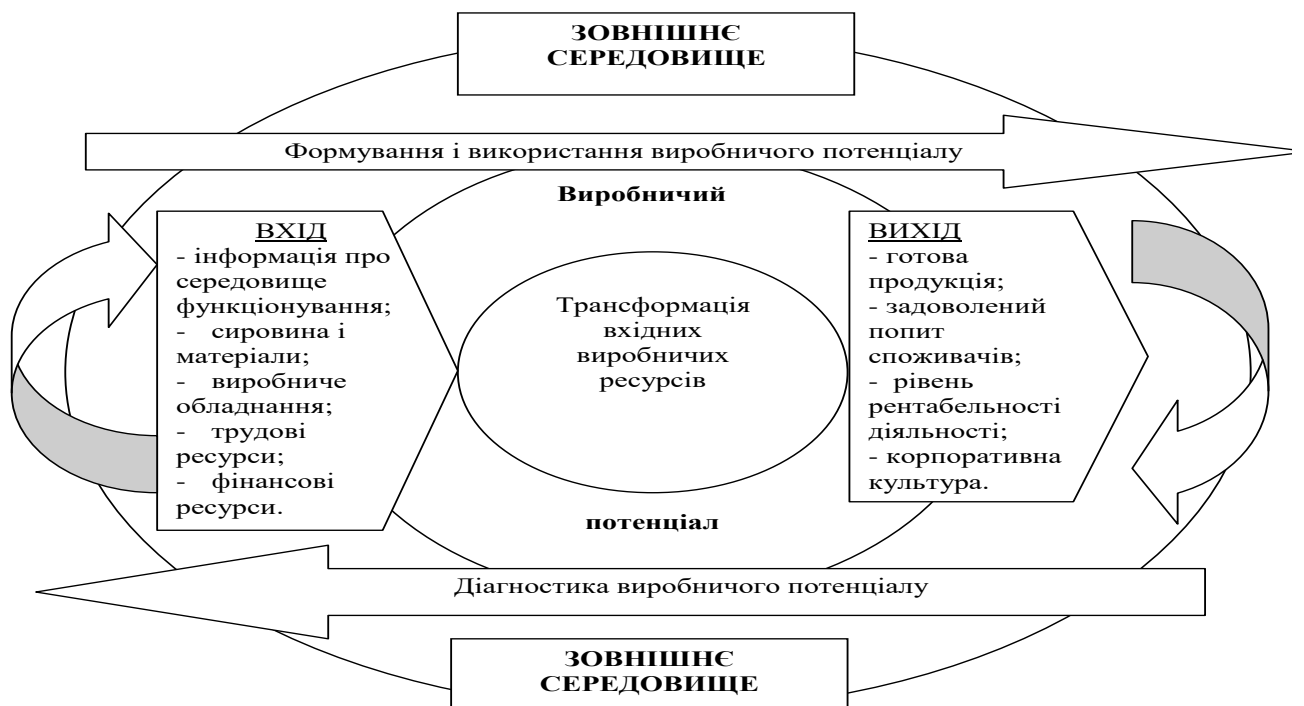

Рис. 3. Кругообіг виробничого потенціалу в системі «середовище-підприємство»

Аналіз існуючих методик дослідження виробничого потенціалу підприємства дав змогу встановити, що для провадження поточної господарської діяльності необхідно визначати забезпеченість підприємства виробничими ресурсами, тоді як стратегічна орієнтація господарювання передбачає досягнення певного рівня ефективності діяльності економічного суб'єкта.

У другому розділі «Стратегічна діагностика виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств» для стратегічного діагностування виробничого потенціалу визначено особливості функціонування хлібопекарських підприємств України та Житомирської області, зокрема проведено поточну діагностику їх виробничого потенціалу за існуючими методиками.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що обсяги виробництва хлібобулочної продукції вітчизняних спеціалізованих підприємств щороку зменшуються. Так, у 2016 р. виробництво хліба та хлібобулочних виробів порівняно з 2009 р. скоротилося на 668 тис. т, або на 36,5 %. У структурі виробництва переважали масові сорти хліба. Найбільша частка припадала на хліб пшеничний і житньо-пшеничний з найнижчою нормою рентабельності. Водночас малі підприємства-виробники хліба в умовах конкуренції мають змогу адаптувати номенклатуру продукції до існуючих потреб споживачів й розширювати ринкову нішу для власного виробництва.

Розвиток хлібопекарської промисловості Житомирської області свідчить про зменшення кількості підприємств. За період 2009–2016 рр. кількість спеціалізованих товаровиробників скоротилась від 34 до 28 од. або на 17,6 %. За досліджуваний період хлібопекарська промисловість характеризується як збиткова, хоча у 2015 р. було незначне поліпшення стану і галузь вийшла на прибутковий рівень. Однією з причин збитковості галузі є високий ступінь зносу виробничого обладнання, що становить 66 %, а фінансових ресурсів на його оновлення не вистачає. Загальний коефіцієнт автономії у 2016 р. становив 0,04.

Постійне зростання цін на енергоносії, підвищення на законодавчому рівні заробітної плати спонукало товаровиробників до підняття вартості хлібопечення. Проте значна конкуренція на ринку хлібопродуктів, неузгодженість діяльності між хлібопекарськими і роздрібними торговельними підприємствами не дають змоги виробникам хліба та хлібобулочних виробів підвищувати ціни на продукцію до рівня, який забезпечує достатню прибутковість. За низького рівня рентабельності підприємства не мають можливості для розвитку виробничого потенціалу відповідно до поступу науково-технічного прогресу. Зважаючи на такі умови господарювання, хлібопекарські підприємства фінансово залежні від зовнішніх джерел.

З огляду на визначену структуру, особливості поточного й стратегічного діагностування, результати стратегічного аналізу та діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств Житомирської області за існуючими методиками в роботі автором запропоновано систему показників для проведення його стратегічної діагностики, яка дає змогу дослідити ефективність використання компонент виробничого потенціалу та сформулювати узагальнюючий висновок щодо відповідності виробничого потенціалу стратегії діяльності підприємства (табл. 1).

**Система показників стратегічної діагностики
виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств**

Ресурси основних засобів і матеріальних активів	Трудові ресурси	Фінансові ресурси	Маркетингові ресурси
<ul style="list-style-type: none"> – темп зростання використання виробничої потужності; – матеріаловіддача; – фондівіддача; – коефіцієнт придатності основних засобів; – співвідношення темпу зростання основних засобів і нематеріальних активів до темпу зростання активів; – темп зростання ефективності капітальних інвестицій; – рентабельність основних засобів; – рентабельність оборотних активів; – витрати на 1 грн продукції; – фондоозброєність 	<ul style="list-style-type: none"> – темп зростання показника покриття витрат на навчання персоналу; – співвідношення темпу зростання продуктивності праці і заробітної плати; – коефіцієнт покриття адміністративних витрат; – зарплатовіддача; – продуктивність праці 	<ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт автономії; – коефіцієнт покриття; – фінансовий леверидж; – коефіцієнт покриття операційних витрат; – рентабельність операційної діяльності. – рентабельність активів; – коефіцієнт фінансової стійкості; – коефіцієнт оборотності оборотних активів; – ефективність власного капіталу 	<ul style="list-style-type: none"> – співвідношення товарної і реалізованої продукції; – коефіцієнт покриття витрат на збут; – рентабельність реалізації; – коефіцієнт оновлення продукції; – рентабельність продукції; – частка продукції з нормою рентабельності вище середньогалузевої

На основі визначеної системи показників й розрахунку одиничних показників, які діагностують компоненти виробничого потенціалу, їх нормування з виокремленням показників-стимуляторів і показників-дестимуляторів, співвідношення суми нормованих показників окремої компоненти виробничого потенціалу до загальної їх кількості розраховано інтегральний показник стратегічної відповідності виробничого потенціалу. Значення інтегрального показника може становити від 0 до 1, що дає змогу діагностувати рівень і динаміку розвитку виробничого потенціалу підприємства, визначити його відповідність базовим стратегіям (табл. 2).

Таблиця 2

**Діагностика стратегічної відповідності виробничого потенціалу
досліджуваних хлібопекарських підприємств Житомирської області**

Інтегральний показник стратегічної відповідності виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств	Роки					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ПАТ «Овруцький хлібозавод»	0,5439	0,5793	0,6551	0,5210	0,5081	0,4770
ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод»	0,6063	0,6379	0,4287	0,3378	0,6201	0,5786
ПАТ «Коростенський хлібозавод»	0,3707	0,3985	0,3426	0,2571	0,3239	0,5260
ТОВ «Барви Полісся»	0,2021	0,2850	0,4119	0,3152	0,4731	0,5114
ТОВ «Бердичівський хлібозавод»	0,5923	0,6415	0,5827	0,5139	0,7500	0,5305

Розрахунок інтегрального показника стратегічної відповідності виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств дає змогу діагностувати рівень його розвитку в межах стратегії зростання, адаптивної та санаційної стратегій (рис. 4).

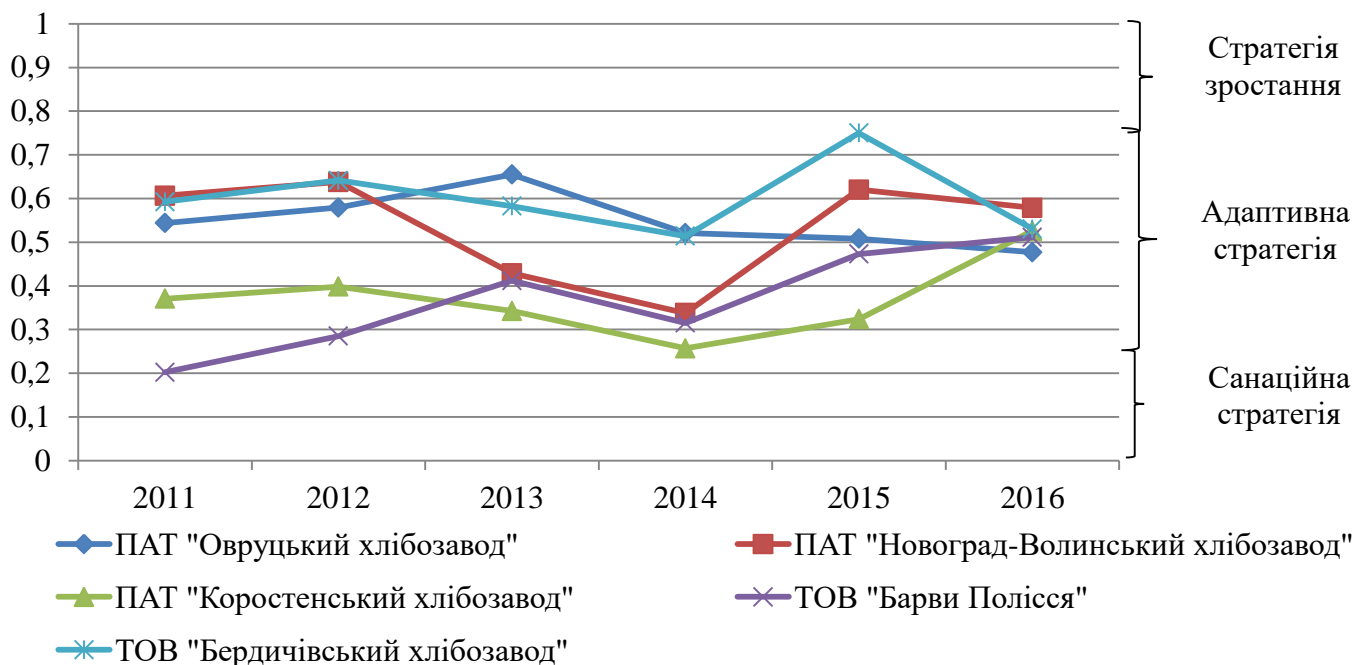

Рис. 4. Стратегічна відповідність виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств Житомирської області

У дисертаційному дослідженні автором обґрунтовано, що реалізація стратегії зростання передбачає підвищення ефективності використання виробничого потенціалу підприємства, що відображається у зростанні значень більшості розрахованих показників. Стратегічні заходи подальшого розвитку спрямовані на підтримку досягнутого рівня та пошук і впровадження інноваційних напрямків формування і використання виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств.

Адаптивна стратегія розвитку розроблюється з метою пристосування суб'єкта господарювання до умов діяльності. Динаміка розрахованих одиничних показників є різною, діагностується зменшення ефективності використання ресурсів виробничого потенціалу, але загальна тенденція до зменшення виявилася некритичною. Стратегічні заходи подальшого розвитку передбачають підвищення ефективності використання діючого виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств досліджуваного регіону шляхом усунення виявлених стратегічних розривів.

Відповідність розвитку виробничого потенціалу санаційній стратегії виявляється у спадній динаміці переважної більшості розрахованих показників, що відображають зниження ефективності використання виробничих ресурсів за всіма напрямками дослідження. Санаційна стратегія – це комплекс управлінських

підходів, рішень і заходів, які спрямовані на оздоровлення й відновлення ефективного функціонування суб'єкта господарювання. Необхідність розробки й реалізації санаційної стратегії пояснюється тим, що від успішної реалізації санаційних управлінських рішень залежить, чи зможе надалі підприємство ефективно використовувати свої ресурси, у протилежному випадку доцільність функціонування підприємства у середовищі хлібопекарної промисловості відсутня.

Проведена стратегічна діагностика виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств Житомирської області за визначеною системою показників дає підстави для висновку, що виробничий потенціал досліджуваних підприємств за останні періоди свого функціонування використовується менш ефективно, характеризується стрімким падінням розвитку. Отже, виробничий потенціал хлібопекарських підприємств Житомирської області відповідає адаптивній стратегії розвитку. Досягнення цілей діяльності можливе за умови підвищення ефективності формування і використання існуючого виробничого потенціалу хлібопекарних підприємств.

Третій розділ дисертаційної роботи «Розвиток методичних підходів стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств» присвячено удосконаленню методичних підходів стратегічного діагностування виробничого потенціалу підприємства, визначенню способу поточної діагностики виробничого потенціалу для обґрунтування, оцінки й контролю реалізації його стратегії розвитку.

Проведене дослідження дало змогу встановити, що неефективне використання виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств в досліджуваному регіоні призводить до формування збитків на рівні операційної діяльності. Для проведення поточного діагностування виробничих можливостей та з метою забезпечення стійкого функціонування підприємства в довгостроковій перспективі автором запропоновано розраховувати показник поточної відповідності виробничого потенціалу шляхом узагальнення визначеної системи одиничних показників стратегічної діагностики.

Відбір показників поточної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств здійснювався за допомогою кореляційного аналізу шляхом встановлення щільності зв'язку між одиничними показниками і цільовим показником рентабельності операційної діяльності. Вагомість показників визначена проведенням експертної оцінки. Однорідність думок експертів оцінена за допомогою розрахунку коефіцієнта конкордації.

Автор пропонує при використанні матричного методу, співставляючи розрахований інтегральний показник поточної відповідності виробничого потенціалу з цільовим показником рентабельності операційної діяльності, визначати стратегію розвитку виробничого потенціалу хлібопекарського підприємства. Залежність між інтегральним показником поточної відповідності виробничого потенціалу і рентабельністю операційної діяльності визначена за

результатами кореляційно-регресійного аналізу на основі статистичних даних досліджуваних хлібопекарських підприємств з 2005 по 2016 рр. (табл. 3).

Таблиця 3

Результати кореляційного-регресійного аналізу залежності рентабельності операційної діяльності (Y) від інтегрального показника поточної відповідності виробничого потенціалу (X1) досліджуваних хлібопекарських підприємств

Залежність	ПАТ «Овруцький хлібозавод»	ПАТ «Новоград- Волинський хлібозавод»	ПАТ «Коростенський хлібозавод»	ТОВ «Барви Полісся»	ТОВ «Бердичівськи й хлібозавод»
	$Y = - 6,35726 + 13,97414X_1$	$Y = 1,377372 + 8,358312X_1$	$Y = -19,5739 + 29,06789X_1$	$Y = 16,6761 + 44,25891X_1$	$Y = - 9,11298 + 23,002751X_1$
R^2	0,9636	0,9064	0,9183	0,9036	0,9333
F-критерій Фішера	158,6616	58,1331	67,4770	56,2399	83,9162
F-табличне	6,61	6,61	6,61	6,61	6,61

У роботі запропоновано використання виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств у межах функціональних стратегій: стратегія утримання завойованих ринків збуту, стратегія обмеженого використання виробничого потенціалу, стратегія формування виробничого потенціалу відповідно до існуючого рівня науково-технічного розвитку, стратегія завоювання ринків збуту з використанням наявного виробничого потенціалу.

Встановлено, що управлінські рішення в межах стратегії утримання завойованих ринків збуту за рахунок підвищення ефективності формування і використання виробничого потенціалу підприємств спрямовані на зростання продуктивності виробничого процесу шляхом його адаптації до існуючих умов господарської діяльності.

Стратегія обмеженого використання виробничого потенціалу рекомендована виробникам, продукція яких характеризується низькою нормою рентабельності, а можливість оновити виробничі потужності за рахунок власних фінансових ресурсів відсутня. За результатами діагностики встановлено, що серед досліджуваних підприємств зазначена стратегія притаманна таким виробникам хлібобулочної продукції, як ПАТ «Овруцький хлібозавод», ПАТ «Коростенський хлібозавод», ТОВ «Барви Полісся» (рис. 5).

За результатами дослідження з'ясовано, що стратегії завоювання ринків збуту з використанням наявного виробничого потенціалу доцільно дотримуватись хлібопекарським підприємствам із розвинутою виробничою діяльністю. Стратегічний розвиток виробничого потенціалу в межах зазначеної стратегії здійснюється за рахунок підвищення рівня ефективності виробничого процесу, пошуку можливостей збільшення обсягів реалізації продукції з високою нормою рентабельності. Серед підприємств визначена стратегія притаманна для ТОВ «Бердичівський хлібозавод» і ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод».

Доведено, що реалізація стратегії формування виробничого потенціалу

відповідно до існуючого рівня науково-технічного розвитку, потребує фінансового забезпечення для вчасного оновлення виробничих потужностей, виготовлення конкурентоспроможної продукції з високим рівнем прибутковості.

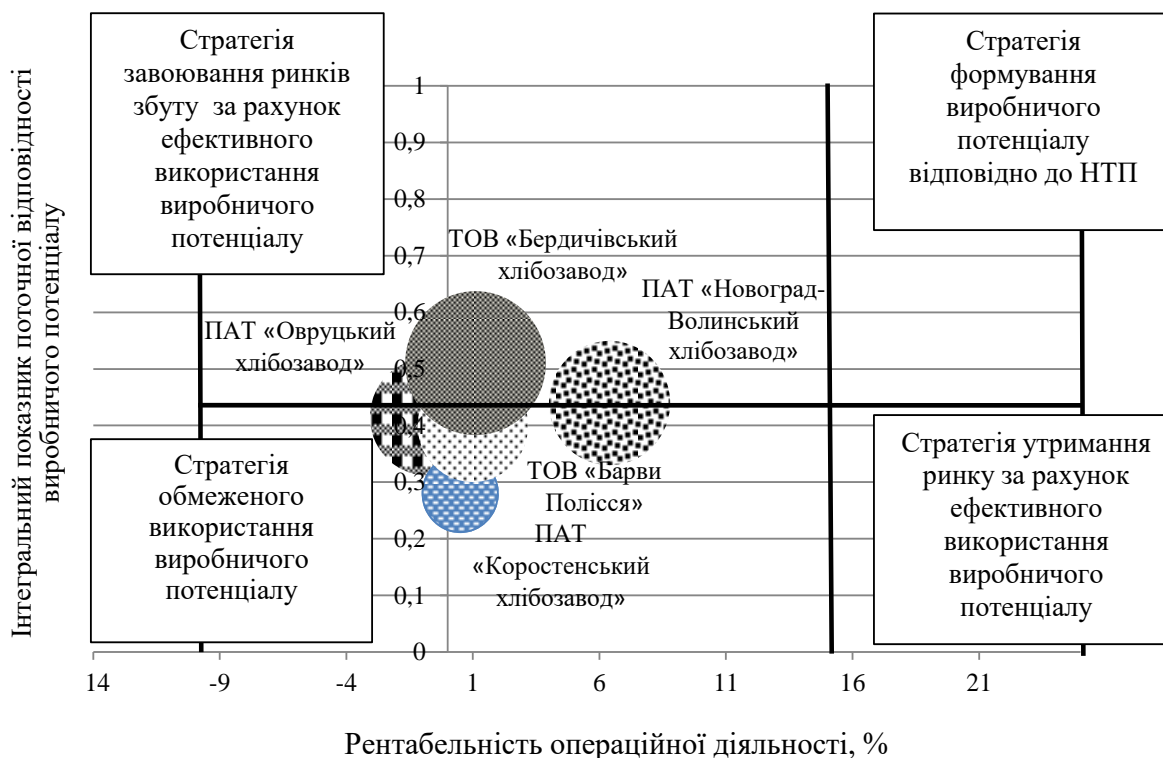

Рис. 5. Визначення стратегії розвитку виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств

Запропонований автором алгоритм стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств передбачає оцінку відповідності результатів ведення господарської діяльності тенденціям стійкого зростання, діагностику виробничого потенціалу щодо досягнення стратегічних орієнтирів та контроль за реалізацією заходів його ефективного використання (рис. 6).

Для реалізації функції контролю ефективності використання виробничого потенціалу запропоновано з наведеної системи показників стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств визначати індикатори розвитку, поточне значення яких впливає на формування цільового показника рентабельності операційної діяльності.

Проведене дослідження дало змогу встановити, що індикаторами розвитку виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств Житомирської області є: для ПАТ «Овруцький хлібозавод» – коефіцієнт оновлення продукції і коефіцієнт покриття операційних витрат ($R^2 = 0,9320$); для ПАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» – валова рентабельність продукції і коефіцієнт покриття операційних витрат ($R^2 = 0,9635$); ПАТ «Коростенський хлібозавод» – коефіцієнт виробничих витрат на одну гривню продукції і коефіцієнт придатності основних засобів ($R^2 = 0,9682$); ТОВ «Барви Полісся» – співвідношення товарної і реалізованої продукції і коефіцієнт покриття операційних витрат ($R^2 = 0,9507$);

ТОВ «Бердичівський хлібозавод» – коефіцієнт покриття операційних витрат і коефіцієнт автономії ($R^2 = 0,9467$).

Рис. 6. Алгоритм стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств

На основі визначених індикаторів розроблено напрямки усунення виявлених стратегічних розривів. Отже, у процесі використання виробничого потенціалу періодичне проведення стратегічної діагностики дасть змогу контролювати реалізацію розроблених стратегій, спрямованих на підвищення ефективності операційної діяльності виробників хліба.

ВИСНОВКИ

У дисертації поставлено та вирішено актуальне наукове завдання, що полягає у поглибленні теоретико-методичних підходів та практичного інструментарію щодо удосконалення процесу стратегічної діагностики виробничого потенціалу в системі управління хлібопекарськими підприємствами. Проведене дослідження дало змогу зробити ряд висновків теоретичного та прикладного характеру, основні з яких зводяться до наступного.

1. Узагальнення теоретичних підходів уможливило обґрунтування сутності понять «стратегічна діагностика», «виробничий потенціал», «стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємства». З'ясовано, що процес стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства складається з наступних етапів: визначення місії і цілей діяльності підприємства, проведення стратегічного аналізу, стратегічного прогнозування, контролю за реалізацією стратегії розвитку виробничого потенціалу.

2. Дослідження наукової літератури дало змогу визначити такі взаємопов'язані складники виробничого потенціалу: основні виробничі засоби і матеріальні ресурси, фінансові ресурси, трудові ресурси, маркетингові ресурси, які надають йому характеристики складної, організованої і динамічної системи. Сформовано кругобіг ресурсних компонент виробничого потенціалу, що відображають зв'язок між внутрішнім і зовнішнім середовищем підприємства.

3. На основі статистичної інформації визначено тенденції розвитку хлібопекарських підприємств України загалом та Житомирської області зокрема. Основними проблемами розвитку виробників хліба є застаріла матеріально-технічна база виробництва, відсутність достатнього фінансового забезпечення, зростання конкуренції з боку малих приватних пекарень.

4. Проведення поточної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств за існуючими методиками дало змогу встановити, що недоліком їх застосування є відсутність взаємозв'язку між складниками виробничого потенціалу і метою діагностування, а також складність формування єдиного висновку щодо рівня ефективності використання виробничих ресурсів і досягнення цільових орієнтирів розвитку.

5. Ототожнення наукового досвіду в сфері управління виробничим потенціалом слугувало базою для розробки системи показників стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств. Система показників стратегічної діагностики формується з чотирьох груп одиничних показників, кожна з яких досліджує виробничий потенціал за формуючими його елементами.

6. Розрахунок інтегрального показника стратегічної відповідності виробничого потенціалу на основі визначеної системи одиничних показників, дає підстави для висновку щодо можливості досягнення цілей у межах стратегії зростання, адаптивної стратегії та санаційної стратегії. Для реалізації процесу стратегічної діагностики з урахуванням цілей підвищення ефективності використання виробничого потенціалу в роботі запропоновано інтегральний показник рівня поточної відповідності. Запропонований показник став

складником загальної системи показників стратегічної діагностики і дає змогу визначити поточну виробничу стратегію розвитку виробничого потенціалу, можливості підвищення рівня рентабельності операційної діяльності.

7. Побудована економіко-статистична модель для кожного досліджуваного суб'єкта господарювання відображає залежність між рентабельністю операційної діяльності та індикаторами, які мають найсильніший вплив на формування її значення. Індикаторами розвитку виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств для ПАТ «Овруцький хлібо завод» є коефіцієнт оновлення продукції і коефіцієнт покриття операційних витрат, для ПАТ «Новоград-Волинський хлібо завод» – валова рентабельність продукції і коефіцієнт покриття операційних витрат; ПАТ «Коростенський хлібо завод» – коефіцієнт виробничих витрат на одну гривню продукції і коефіцієнт придатності основних засобів; ТОВ «Барви Полісся» – співвідношення товарної й реалізованої продукції і коефіцієнт покриття операційних витрат; ТОВ «Бердичівський хлібо завод» – коефіцієнт покриття операційних витрат і коефіцієнт автономії.

8. За результатами економіко-математичного моделювання можливо діагностувати стратегічні розриви розвитку виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств, прогнозувати зміни рівня визначених ключових індикаторів, формувати перспективні напрямки ефективного використання виробничого потенціалу в межах розроблених стратегій. Запропоновані заходи сприятимуть виходу досліджуваних хлібопекарських підприємств на прибутковий рівень операційної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Корнійчук А. А. Дослідження середовища функціонування підприємства в стратегічній перспективі // Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку: кол. моногр. / за заг. ред. д.е.н., проф. Тарасюк Г. М. Житомир: ЖДТУ. 2012. С. 152–165 (0,76 друк. арк.).

2. Корнійчук А. А., Тарасюк Г. М. Організаційно-методичне забезпечення процесу стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства // Управління підприємствами в умовах трансформації економіки: кол. моногр. / за заг. ред. д.е.н., проф. Тарасюк Г. М. Житомир: ЖДТУ. 2015. С. 282–492 (загальний обсяг 0,45 друк. арк., особисто автору належить 0,4 друк. арк.: сформовано організаційно-методичне забезпечення стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства).

Публікації в наукових фахових виданнях:

1. Корнійчук А. А. Сутність стратегічної діагностики як основи стійкого розвитку підприємства // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2011. № 1. (55). С. 222–224 (0,5 друк. арк.).

2. Корнійчук А. А. Сутність стратегічної діагностики внутрішнього середовища підприємства // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». 2012. № 9 (35). С. 286–292 (0,56 друк. арк.).

3. Корнійчук А. А. Значення виробничого потенціалу підприємства в досягненні його стратегічних цілей розвитку // Всеукраїнський науково-

виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». 2012. №5 (15). С. 126–130 (0,38 друк. арк.).

4. Корнійчук А. А. Аналіз стану та перспектив розвитку підприємств хлібопекарської галузі Житомирської області // Соціально-економічні проблеми і держава. (електр. видання). 2013. № 2 (9) С. 67–74. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13okedzs.pdf> (включено до ProQuest LLC (ULRICHSWEB Global Serials Directory), Index Copernicus International S.A., DOAJ, Google Scholar, BASE).

5. Корнійчук А. А., Тарасюк Г. М. Діагностика виробничого потенціалу вітчизняних хлібопекарських підприємств та визначення подальших напрямків їх розвитку // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: зб. наук. пр. Харк. нац. автомоб.-дор. ун-т. Харків: Вид-во ХНАДУ. 2016. № 2 (13). С. 89-94 (загальний обсяг 0,4 друк. арк., особисто автору належить 0,38 друк. арк.: запропоновано науково-методичні положення діагностування виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств та обрання подальшої стратегії розвитку) (включено до Index Copernicus).

6. Корнійчук А. А., Тарасюк Г. М. Стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємств хлібопекарської галузі Житомирської області // Економічний часопис - XXI століття (Economic Annals–XXI). 2016. № 5-6. С. 74-79 (загальний обсяг 0,67 друк. арк., особисто автору належить 0,65 друк. арк.: запропоновано алгоритм та реалізовано процес стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств) (включено до: Scopus; Index Copernicus; Ulrich's Periodicals Directory; Central and Eastern European Online Library (C.E.E.O.L.); INFOBASE INDEX; РИНЦ; The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS)).

7. Корнійчук А. А. Оцінка ефективності корпоративного управління на підприємстві // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2017 № 1. (79). С. 80–83 (0,44 друк. арк.) (включено до Index Copernicus).

Публікації в інших наукових виданнях:

1. Корнійчук А. А. Діагностування виробничого потенціалу підприємства на стратегічному рівні // Науковий журнал «Кримський економічний вісник». 2012. №1 (01). С. 310–313 (0,4 друк. арк.) (включено до РИНЦ).

2. Корнійчук А. А. Стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємства: сутність та етапи проведення // Збірник наукових праць «Економічна наука XXI століття: реалії та перспективи». 2013 С. 242–246 (0,15 друк. арк.).

3. Корнійчук А. А. Стратегическая диагностика производственного потенциала в системе управления деятельностью предприятия // Научный журнал «Молодой ученый». 2015. № 2 (17). С. 120–124 (0,42 друк. арк.) (включено до: РИНЦ; ScholarGoogle; OAJI; CiteFactor; Research Bible; Index Copernicus).

4. Корнійчук А. А. Стратегічна діагностика відповідності виробничого потенціалу сучасним умовам господарювання // науковий журнал «Молодий вчений». 2015. № 11 (26). С. 58–64 (0,64 друк. арк.) (включено до: РИНЦ; ScholarGoogle; OAJI; CiteFactor; Research Bible; Index Copernicus).

Тези доповідей і матеріали науково-практичних конференцій:

1. Корнійчук А. А. Стратегічна діагностика – ключова ланка стратегічного управління // Тези науково-практичної міжвузівської конференції, присвяченої Дню науки (12-13 травня 2011 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2011. Т II. С. 70–71 (0,19 друк. арк.).

2. Корнійчук А. А. Управління виробничим потенціалом, як складова стратегічного успіху підприємства // Тези V міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва» (25 листопада 2011 р., м. Харків). Харків. 2011 С. 100 (0,1 друк. арк.).

3. Корнійчук А. А. Теоретичні аспекти діагностики виробничого потенціалу сучасного підприємства // Тези IX Міжнародної науково-практичної конференції «Об'єктивна оцінка конкурентоспроможності економічних систем моделювання, прогнозування, прийняття рішень» (2-3 березня 2012 р., м. Київ). Київ: Аналітичний центр «Нова економіка». 2012. С. 46–47 (0,19 друк. арк.).

4. Корнійчук А. А. Значення виробничого потенціалу в стратегічному аспекті розвитку підприємства // Тези міжвузівської науково-практичної конференції, присвяченої Дню науки (17-18 травня 2012 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2012. Т II. С. 58–59 (0,19 друк. арк.).

5. Корнійчук А. А. Роль стратегічної діагностики виробничого потенціалу // Тези Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка XXI століття: теорія і практика» (14-15 вересня 2012 р., м. Київ). Київ: ГО «Київський економічний науковий центр». 2012. С. 26–29 (0,2 друк. арк.).

6. Корнійчук А. А. Діагностика виробничого потенціалу сучасного промислового підприємства // Тези Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми забезпечення сталої економіки в країні» (21-22 вересня 2012 р., м. Дніпропетровськ). Дніпропетровськ: НО «Перспектива». 2012. С. 97–99 (0,21 друк. арк.).

7. Корнійчук А. А. Методичні підходи до діагностування виробничого потенціалу підприємства // Тези Міжнародної науково-практичної конференції «Ефективні механізми інноваційно-технологічного розвитку сучасного суспільства» (4-5- грудня 2012 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2012. С. 87–89 (0,12 друк. арк.).

8. Корнійчук А. А. Сучасний стан розвитку хлібопекарської галузі України // Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (15-17 травня 2013 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2013. Т. II. С. 56 – 58 (0,19 друк. арк.).

9. Корнійчук А. А. Стан розвитку хлібопекарської галузі Житомирської області // Тези XXV Міжнародної науково-практичної конференції «Інтеграційні процеси розвитку економіки» (10-11 травня 2013 р., м. Львів). Львів. 2013. С. 56 – 58 (0,17 друк. арк.).

10. Корнійчук А. А. Стратегічні перспективи розвитку підприємств хлібопекарської галузі Житомирської області // Тези IV Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії розвитку економічних систем на мікро- та макрорівнях» (17-18 травня 2013 р., м. Дніпропетровськ). Дніпропетровськ. 2013. С. 122–124 (0,16 друк. арк.).

11. Корнійчук А. А. Стратегічна діагностика виробничого потенціалу сучасних промислових підприємств // тез. доп. Сборник трудов VII международной научно-практической конференции «Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы» (18 октября 2013 г., г. Пинск). Пинск. 2013. С. 225–227 (0,19 друк. арк.).

12. Корнійчук А. А. Оцінка розвитку виробничого потенціалу підприємства за сучасних умов господарювання // Тези I Міжнародної науково-практичної конференції «Формування ефективної моделі розвитку підприємства» (21-22 листопада 2013 р., Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2013. С. 131–134 (0,09 друк. арк.).

13. Корнійчук А. А. Стратегічне бачення виробничого потенціалу в системі управління підприємством // Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (14-16 травня 2014 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2014. Т. II. – С. 80–81 (0,19 друк. арк.).

14. Korniiichuk A. A. Strategic diagnostics of manufacturing in potential in enterprise's activity management system Current Trends in Young Scientists' Researches: book of paper // All Ukrainian Scientific and Practical Conference (Zhitomir, April, 16, 2014). Zhitomir. 2014. С. 191-194 (0,05 друк. арк.).

15. Корнійчук А. А. Методи стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства // Тези II Міжнародної науково-практичної конференції «Особливості формування ефективної інновативно-інвестиційної моделі розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання» (20–21 листопада 2014 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2014. С. 142–145 (0,09 друк. арк.).

16. Корнійчук А. А. Оцінка відповідності використання виробничого потенціалу стійкому розвитку підприємства // Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (15 травня 2015 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2015 Т II. С. 212–213 (0,19 друк. арк.).

17. Корнійчук А. А. Перспективні напрямки розвитку вітчизняної хлібопекарської галузі // Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (10-12 травня 2016 р., м. Житомир). Житомир: ЖДТУ. 2016. Т. II. С. 152-153 (0,19 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Корнійчук А. А. Стратегічна діагностика виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій, Київ, 2018.

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню методичного підходу стратегічної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств. У роботі уточнено сутність понять «діагностика», «фінансова діагностика», «економічна діагностика», «стратегічна діагностика» та встановлено їх взаємозв'язки.

Розширено категоріальний апарат теорії стратегічного управління. Конкретизовано значення «стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємства» як процес цілеспрямованого дослідження структурних елементів виробничого потенціалу для встановлення ефективності їх використання, можливостей досягнення стратегічних цілей та формування (коригування) майбутніх орієнтирів розвитку.

Виділено етапи проведення стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства. Сформовано систему показників стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства, яка дає можливість дослідити компоненти виробничого потенціалу. Використання запропонованої системи показників і побудова інтегрального показника стратегічної відповідності виробничого потенціалу забезпечує встановлення відповідності виробничого потенціалу базовій стратегії підприємства: зростання, адаптивній, санаційній.

Визначено показники для проведення поточної діагностики виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств, які формують взаємозв'язок зі стратегічною діагностикою виробничого потенціалу і забезпечують поточний контроль за реалізацією базової стратегії. Співставлення узагальнюючого показника поточної відповідності виробничого потенціалу хлібопекарських підприємств з показником рентабельності операційної діяльності на основі матричного підходу забезпечує обрання функціональної стратегії розвитку виробничого потенціалу, а саме: стратегії обмеженого використання виробничого потенціалу, стратегії ефективного використання наявного виробничого потенціалу, стратегії розширення ринків збуту, стратегії розвитку виробничого потенціалу відповідно до науково-технічного прогресу.

Виокремлено індикатори стратегічного розвитку виробничого потенціалу досліджуваних хлібопекарських підприємств. Встановлено, що проведення контролю за формуванням їх рівня і розроблення заходів щодо підвищення рентабельності операційної діяльності забезпечує підвищення ефективності використання виробничого потенціалу.

Обґрунтовано стратегічні перспективи розвитку хлібопекарських підприємств з урахуванням особливостей їх функціонування. Застосування процесу стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства має на меті забезпечити ефективне його формування і використання для досягнення встановлених суб'єктом господарювання стратегічних орієнтирів розвитку.

Ключові слова: діагностика, стратегічна діагностика, виробничий потенціал підприємства, стратегічна діагностика виробничого потенціалу підприємства, інтегральний показник стратегічної відповідності виробничого потенціалу підприємства, інтегральний показник поточної відповідності виробничого потенціалу підприємства, стратегія розвитку виробничого потенціалу підприємства, індикатори стратегічного розвитку виробничого потенціалу підприємства.

ANNOTATION

Korniichuk A.A. Productive capacity strategic diagnostics of baking enterprises. – Manuscript.

The thesis for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 –

Economics and Management of Enterprises (by types of economic activity). National University of Food Technologies, Kyiv, 2018.

The thesis is devoted to the theoretical substantiation of the methodical approach to the strategic diagnostics of productive capacity of baking industry enterprises. In this paper the essence of the concepts of "diagnostics", "financial diagnostics", "economic diagnostics", "strategic diagnostics" is specified and their relationships are found.

The categories of the strategic management theory are developed. The term "strategic diagnostics of production potential of the enterprise" is concretized as a process of purposeful study of the structural elements of the production capacity in order to determine the effectiveness of their use, the opportunities to achieve strategic goals, and to form (adjust) the future development benchmarks.

The stages of conducting the production potential strategic diagnostics of the enterprise are singled out in the thesis. The system of indicators of productive capacity strategic diagnostics of the enterprise is formed, which makes it possible to explore the components of the production capacity. Using the proposed system of indicators and forming the integral index of strategic relevance of production capacity on its basis ensure the determination of correspondence of the production potential to the core business strategies, namely sustainable growth strategy, adaptive strategy, reorganization strategy.

The indicators for ongoing diagnostics of the production capacity of baking branch enterprises are determined. These indicators form a relationship with the production potential strategic diagnostics and provide ongoing monitoring of the basic strategy implementation. The comparison of the summary indicator of the ongoing compliance of production capacity of baking industry enterprises with the operations profitability index based on the matrix approach implements the process of choosing the functional strategy of productive capacity development, namely the strategy of limited use of production capacity, the strategy of efficient use of the available production capacity, the strategy of market expansion, the strategy of production potential development in accordance with scientific and technological progress.

The indicators of the productive capacity strategic relevance of the surveyed baking industry enterprises are singled out. It is found that the control of their formation and the development of the measures to increase profitability of operational activity enhance the efficiency of production potential usage.

The strategic prospects of the development of baking industry enterprises taking into account the peculiarities of their functioning are grounded. The application of the production potential strategic diagnostics of the enterprise aims to provide effective formation and utilization of productive capacities for achieving the economic agent's strategic development benchmarks.

Keywords: diagnostics, strategic diagnostics, production capacity of the enterprise, production capacity strategic diagnostics of enterprises, integrated indicator of strategic relevance of production potential of the enterprise, integral indicator of the ongoing correspondence of production capacity of enterprises, development strategy of the production potential of the enterprise, strategic indicators of the production potential of the enterprise.